

spreek!

Over geloof, kerk en samenleving

THEMA: **GEROEPEN**

Steun het Fonds Priesteropleiding!

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

Bankrekeningnummer
NL94 INGB 0650 2508 26

Snel, eenvoudig en
veilig doneren?
Gebruik de QR-code!

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

RAAD

DE ADMINISTRATIEVE DIENSTVERLENERS

Op basis van een scherp geprijsd abonnement
kunt u, als parochie, bij RAAD terecht
voor alle administratieve en
financieel-zakelijk aangelegenheden.

RAAD JOURE
S.T. Landman,
Westermarwei 1
8501 RA Joure
tel. (0513) 419 439
s.landman@planet.nl
www.raadjoure.nl

week
nederlandse
missionaris

doe mee:
Pinksteractie
28 mei t/m 5 juni

**steun
ons en
doneer!**

NL30 RABO 0171 2111 11

**Geloven
in de ander.
Samen één
missie**

weeknederlandsemissionaris.nl

Geroepen

Hoofdredacteur

Lammert de Hoop

De a.s. heiligverklaring van pater Karmeliet Titus Brandsma op 15 mei a.s. is een hoogtepunt voor het noordelijk bisdom. De Nederlandse bisdommen hebben in dit kader in samenwerking met de Karmel Orde een speciaal magazine uitgebracht: "Titus Brandsma. Heilige van de Lage Landen". Als Spreek! abonnee ontvangt u dit magazine ook vandaag. Vandaar dat ons bisdomblad dit keer kleiner van omvang is. Twee diakenwijdingen op 30 april a.s. zijn ook hoogtepunten voor ons bisdom. Hun roepingen staan centraal in deze Spreek! En ook Titus klinkt nog door in dit bisdomblad. Karmeliet Hein Blommestijn laat zien hoe actueel een vredestoespraak van Titus uit 1931 is in de context van de Oekraïne oorlog. Agda Wachter vertelt hoe een Hooogeveense basisschool Titus elk jaar voor jonge kinderen tot leven roept.

Inhoud

6 Diakenwijding Kees van Kordelaar

Van punker tot diaken. De roeping van een opbouwwerker in de Zalige Titus Brandsmaparochie.

10 "Er is slechts een waarheid: de liefde"

Karmeliet Hein Blommestijn over Oekraïne en de actualiteit van een vredestoespraak van Titus Brandsma in 1931.

16 Titus leeft

Een glas-in-lood raam uit Karmelklooster in de Franciscusbasiliek te Bolsward. Een audiotour van de kruisweg van Titus Brandsma in het Bonifatiuspark van Dokkum.

8 Aalmoezenier en vluchtheuvel

Diakenwijding van Niek Nijhuis, aalmoezenier bij de Nederlandse landmacht.

12 In de voetsporen van Titus

Titus Brandsma blijft in beeld bij alle groepen van de RK basisschool in Hooogeveen.

18 Klokkenwijding voor St. Jozefkathedraal

De bisschop heeft met ingang van 1 januari 2022 **pastoor P.J.J. (Peter) Stiekema** benoemd tot bisschoppelijk gedelegeerde voor het onderwijs.

Drs. J. (Jan) van Beek heeft van de bisschop de zending ontvangen voor een 0.5 fte functie binnen het justitiepastoraat als R.K. geestelijk verzorger in de Penitentiare Inrichtingen in Veenhuizen. Hij zal deze functie combineren met zijn parttimefunctie in de Pax Christi parochie.

Met ingang van 1 januari 2022 is op eigen verzoek de kerkelijke zending ingetrokken van **mevr. drs. A. (Anoesjka) van den Broek** als geestelijk verzorger in het Universitair Medisch Centrum te Groningen. Zij heeft per deze datum een functie elders aangenomen.

Met ingang van 1 maart 2022 heeft de bisschop, op haar eigen verzoek, de kerkelijke zending ingetrokken van **mevrouw B.L.M. (Ineke) Beverlo-de Vries**. Zij gaat per deze datum met pensioen.

MGR. VAN DEN HOUT BENOEMD TOT GROOTPRIOR RIDDERLIJKE ORDE VAN HET H. GRAF VAN JERUZALEM

Op verzoek van het Nederlandse kapittel van de orde Ridder van het Heilig Graf is bisschop Van den Hout benoemd tot nieuwe grootprior van de katholieke ridderorde. Dit in opvolging van Mgr. Harrie Smeets, bisschop van Roermond, die wegens ziekte afscheid moest nemen. De kardinaal-grootmeester van de Orde in Rome heeft de voordracht begin februari jl. bekrachtigd. Zaterdag 9 april vond in de St. Jansbasiliek te Laren de investituur (= opname als lid) plaats en de benoeming tot grootprior door mgr. Antoon Hurkmans, die grootprior was van 2001 tot 2019. Dit ging vooraf aan de eucharistieviering waarin mgr. Van den Hout hoofdcelebrant was. In een interview met het Riddertijdingen van de Orde zegt Mgr. Van den Hout gemotiveerd te zijn door zijn liefde voor het Heilig Land: "Vanwege de christenen in het Heilig Land en vanwege het

volk Israël. Over de verhouding van christendom en het volk Israël – theologisch en bijbels – ben ik in gesprek met theologen, ook van protestantse zijde. De positie van christenen in het Heilig Land en het Midden-Oosten is penibel. Het christendom mag er niet verdwijnen, en waar mogelijk moeten we helpen." De Ridder van het Heilig Graf dragen ondermeer bij aan charitatieve projecten in Israël. Bisschop en grootprior Van den Hout: "Ik droom van een katholieke kerk van zelfbewuste mensen die – persoonlijk doordacht – weten wat het geloof inhoudt, ervoor staan en het proberen om te zetten in daden. Een beroep doen op statuten werkt niet meer. Wat kan is een persoonlijke getuigenis en tot voorbeeld zijn van goed leven. Persoonlijk zou ik graag een keer in de Heilige Grafkerk de mis willen opdragen."

CHRISMAMIS

spreek!

Ieder jaar wordt op de woensdag in de Goede Week de olie gewijd die door priesters voor sacramenten in de kerk wordt gebruikt. De olie voor ziekenzalving, voor doop en vormsel, en het heilig chrisma dat bijvoorbeeld gebruikt wordt bij priesterwijdingen.

In de voorchristelijke wereld werd olie al gebruikt voor: verlichting, bereiden van voedsel, geneesmiddel, verfraaiing van het uiterlijk of voor lichaamsverzorging. In de bijbel is olie het beeld van gezondheid, vreugde, kracht en geluk. Olie werd ook gebruikt om koningen, priesters en profeten te zalven.

Het bisdom had op woensdag 13 april jongeren uit een breed spectrum van het bisdom uitgenodigd om de viering bij te wonen. Voorafgaande aan de viering was er een gezamenlijke maaltijd ter kennismaking en een introductie over de betekenis van de wijding van de H. Oliën. Tijdens de viering werden de jongeren betrokken bij het ritueel, zoals het dragen van de olie naar het priesterkoor, en daarna naar de sacristie waar twee vrijwilligers de gewijde olie verdeelden over kleine flesjes voor iedere parochie in het bisdom.

PAROCHIES IN GESPREK OVER SYNODALE WEG

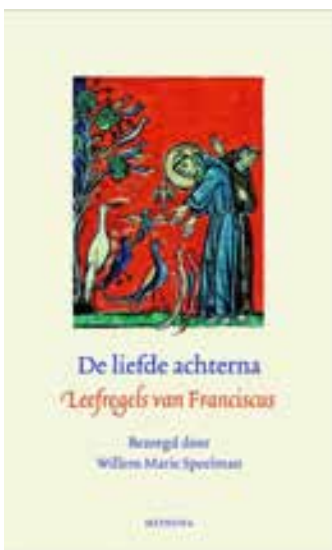
Dit voorjaar loopt in alle bisdommen het Synodale Weg proces. Thema's over de toekomst van de RK kerk als een gemeenschap onderweg in deze wereld, zijn op verzoek van Paus Franciscus in alle bisdommen op tafel gelegd voor bezinning door gelovigen en pastores. Luisterend naar elkaar en proberen te onderscheiden wat de Heilige Geest ons zegt. Na drie diocesane bijeenkomsten met onder anderen leden van de Diocesane Pastorale Raad in januari en begin maart jl., lopen tot 1 mei op parochie niveau gespreksrondes. Na 1 mei worden deze uitkomsten bij elkaar gezet door de werkgroep Synodale Weg van de bisschop, vicaris Arjen Bultsma en DPR-dagvoorzitter Dominicus Kamsma. De Nederlandse bisdommen stellen voor de zomer een gezamenlijke rapportage op voor Rome. De speciale synode waar de Paus zich met dit wereldwijde Synodale Weg proces op voorbereidt vindt in 2023 plaats.

'DE KERK GEEFT VRIJHEID OM UIT DE VERF TE KOMEN - VOOR JEZELF EN ANDEREN'

Opnieuw beginnen doen we allemaal. Maar niet zo vaak als Kees van Kordelaar, diaconaal opbouwwerker in de Zalige Titus Brandsmaparochie te Bolsward. Op 30 april a.s. is zijn diakenwijding door bisschop Van den Hout. Van punker tot permanent diaken.

Tekst: Bianca Domhof

"Elke dag word ik wakker met het gevoel dat ik opnieuw mag beginnen. De kunst is om dat gevoel te ervaren én kansen die zich voordoen te benutten als het binnen je mogelijkheden ligt. Opnieuw beginnen tekent ook mijn relatie tot God. In verbinding staan met Hem is ook het gevoel dat ik hem af en toe kwijt ben – hoewel Hij mij nooit loslaat. Op momenten dat ik Hem erg nodig heb, is Hij er weer. Dan is het aan mij of ik aan die roepstem gehoor geef. Zoals nu diaken worden."

Obstinaat

"Ten diepste snap ik er eigenlijk niets van. Vaak dacht ik: is dit wat God van mij wil? Is het ook wat ik wil? Dat zijn momenten van gerede twijfel. Bijvoorbeeld de tijdsinvestering die de diakenstudie vroeg, het gevoel dat ik mijn gezin tekort deed. Jarenlang elke woensdag vroeg naar Utrecht en 's avonds laat terug. Tentamens en examens doen naast je gewone werk. De roepstem van God zien te onderscheiden van wat ik er zelf bij bedenk. 'Roeping' is misschien wel op zijn plaats als ik mijn leven overzie. Hoe een opstandige puber, die overal tegen was en tegen instituties aanliep, het inzicht krijgt dat je juist vanuit het meebewegen echte vrijheid kan ervaren. De structuur die de kerk mij biedt geeft de vrijheid om gebruik te maken van talenten die ik van God heb mogen ontvangen. God is zeker aan het werk is geweest en heeft mij aan zijn hand meegenomen. Met vallen en opstaan, met mislukken en opnieuw beginnen."

Franciscus fan

"Franciscus gaat al veertig jaar met me mee en is een steun en toeverlaat. Ik ben ook lid van de Franciscaanse Seculieren (ofs). Als puber kwam ik 'Francesco' tegen in

een kringloopwinkel; een boekje van Jean Dulieu, de schrijver van Paulus de Boskabouter. H. Franciscus hielp me ook op weg naar de diakenwijding. Met het inzicht dat juist overgave - je lot of ego in handen leggen van een ander en daar volledig op vertrouwen - een zekere mate van rust geeft. Je probeert jezelf in dienste te stellen van de ander en daarmee de gemeenschap te dienen. Dat helpt mij dagelijks. Als ik het even niet meer weet, is het eerste wat ik pak een boek over Franciscus waar ik er veel van heb. Ook iemand als Titus Brandsma is een erg inspirerende (bijna) heilige. Eigenlijk kom ik dagelijks mensen tegen die mij inspireren door hun manier van in het leven staan: die positief blijven en vanuit een onmogelijke situatie toch mooie dingen doen. Dat zijn niet alleen mensen van eeuwen geleden. Er zijn nu ook helden en heldinnen die het verschil maken door zich weg te cijferen. Dat vind ik mooi, vooral in deze tijd. Om iets wederkerig te maken heb je een ander nodig."

Kwetsbaar

"Ons leven is kwetsbaar, ook bij mij. Bijvoorbeeld als morgen mijn vrouw zou zeggen 'Nou Kees, het was gezellig, maar ik ga iets anders doen...' Of als mijn zoon iets overkomt. Dan

ziet mijn leven er ineens heel anders uit. Er hoeft maar iets te gebeuren of je ligt op de grond. Dan hoop je dat mensen je helpen. Die kwetsbaarheid kun je vergeten in een tijd waarin je het schijnbaar allemaal goed voor elkaar hebt. Veel mensen waar ik als diaconaal werker mee te maken heb zitten in de overlevingsstand. Ze moeten elke dag zien door te komen in een voor hun gevoel uitzichtloze situatie. Zonder een sprankje hoop te zien of te geven. Ik kan hooguit naast ze staan of een stukje meebewegen. Sommige vrijwilligers veranderen door dit werk onherkenbaar. Het is mooi te zien hoe mensen door het vertrouwen dat ze krijgen zich ontwikkelen, in hun eigen tempo en met hun eigenaardigheden. Ik denk dat we als kerk meer kunnen betekenen voor mensen in een kwetsbare positie.”

Redden

“Onze parochie en vooral de PCI heeft het aangedurfd vol te gaan voor mensen in een kwetsbare positie. Door te investeren in een kleding bus of in ons inloopcentrum Huis van Compassie. Voor mensen binnen, maar zeker ook buiten de parochie. Die keuzes getuigen van durf en inzicht vind ik. Een voorbeeld voor andere parochies merk ik, ook voor

protestantse gemeentes. Er komt beweging in. De kerken zijn nu sterk bezig met overleven en geneigd om naar binnen te kijken. Willen we het als kerk redden dan moeten we naar buiten gaan. Voor elkaar zorgen binnen de gemeenschap en waar het kan naar buiten om de blijde boodschap te laten zien. Geloven op maandag. Niet zozeer om te

evangeliseren maar om te laten zien dat we uit Zijn naam goede dingen doen en present zijn om bij te dragen aan een goede samenleving. Als kerk kunnen én moeten we principiële keuzes maken. Dat lijkt risicovol maar is dat in mijn beleving niet. Wachten we te lang dan moeten we de regie uit handen geven. Dat zou ik erg jammer vinden.”

‘ALLES KWAM EEN BEETJE BIJ ELKAAR’

Kees van Kordelaar is geboren bij IJmuiden en verhuisde op zijn tweede naar Utrecht. Hij bezocht verschillende middelbare scholen.... ‘Een autoriteitsdingetje’ noemt hij dat zelf. Na het VWO studeerde hij Nederlands maar stopte na de propedeuse om in een woon- en trainingscentrum te werken voor mensen met een verstandelijke beperking en gedragsproblematiek. Na 12,5 jaar begon hij als teamleider op een medisch kinderdagverblijf met meervoudig gehandicapte kinderen. Hij zette een stap richting psychiatrie en werd unithoofd op een gesloten afdeling voor licht verstandelijk gehandicapten. Na vier jaar stopte hij in de zorg en ging in de Franciscanse gemeenschap Stoutenburg bij Amersfoort wonen en werken; de H. Franciscus kwam dichterbij. Hij ontmoette er zijn vrouw die er als vrijwilliger werkte. Ze gingen in het Friese Poppenwier wonen, en later in Sneek. Naast opnieuw werk in de zorg ging Kees theologie studeren. Een vacature in 2012 bij de Titus Brandsmaparochie voor diaconaal werker en bij Solidair Friesland voelde ‘alsof alles een beetje bij elkaar kwam.’ Weer een nieuw begin: er was nog niks en hij kreeg alle ruimte om projecten op te zetten. Zoals deelwinkels, de kledingbus, de kledingbank en de inboedelbank. Na afronding van de theologie opleiding kreeg hij ook de zending voor pastoraal werker. In gesprekken met pastoor Bultsma en vicaris-generaal Wellen kwam het permanent diakenschap ter sprak en volgde een paar jaar studie aan de Tiltenberg.

AALMOEZENIER EN VLUCHTHEUVEL

Van priesterstudent naar pastoraal werker en aalmoezenier. De wijding tot diaken van Niek Nijhuis is niet vanzelfsprekend. Een verlangen dat groeide wordt vervuld.

Tekst: Lammert de Hoop

spreek!

Niek Nijhuis is een echte Tukker, afkomstig uit Oldenzaal en nu woonachtig in Hengelo. De priesteropleiding aan het Ariënsconvik in Utrecht rondde hij af, maar na rijp beraad en advies, zonder de priestergeroefte af te leggen. Hij is intussen getrouwd en heeft vier kinderen: drie jongens en een meisje, tussen twaalf en twee jaar oud. Niek begon in 2006 als pastoraal werker in

Hengelo met het profiel diaconie. Het oosten en noorden bevalen hem beter dan de Randstad: "Ik krijg altijd een thuisgevoel als ik vanuit het westen naar huis rijd." Negen jaar was hij pastoraal werker in het aartsbisdom; vier jaar in Hengelo en ruim vijf jaar in Denekamp, Ootmarsum en De Lutte. Met alle parochieel handwerk: doopvieringen, preken, ziekenbezoek, uitvaarten. Toen het aartsbisdom aangaf geen betaalde werkplekken meer te bieden voor pastoraal werkers en diakens ging Niek om zich heen kijken. Bij oriëntatie op de functie geestelijke verzorger kreeg hij bij Defensie onmiddellijk een reactie van de hoofdaalmoezenier.

Aalmoezenier

"Dan kom je in een heel ander opleidingstraject: na beoordeling van je kerkelijke achtergrond volgt een keuring van fysieke en psychische gezondheid. Je volgt een verkorte officiersopleiding aan de Koninklijke Militaire Academie (KMA). Je zit drie maanden intern in Breda samen met andere krijgsmachtspecialisten, zoals artsen en maatschappelijk werkers. Omdat ik in Twente woon en een echte landrot ben, koos ik voor de landmacht. Er zijn ongeveer 40 katholieke collega's die bij de andere legeronderdelen werken: marine, luchtmacht en marechaussee. Van 2016

tot 2020 werkte ik bij de luchtmobiele brigade in Assen; zij worden als parachutist ingezet. Legeraalmoezenier is een bijzondere tussenfunctie: je hebt een officiersrang, maar legt niet de militaire eed af. Eigenlijk een burger in de krijgsmacht en dat schept bepaalde vrijheden. Maar een heel andere wereld dan de parochie."

Vertrouwensfunctie

"Je bent zichtbaar namens de kerk, maar beschikbaar voor iedereen: in mijn geval een bataljon van ca. 500 militairen. Aanspreekbaar voor zingevingsvragen of wanneer iemand niet goed in zijn vel zit door heimwee, verslaving of relatieproblemen. En regelmatig geloofsgesprekken. Door de absolute geheimhoudingsplicht van geestelijk verzorgers ben je een vertrouwensman. Dankzij mijn burgerfunctie kan ik zo nodig alle rangen benaderen. Als aalmoezenier kan ik dan soms helpen als iemand in de knel komt in machtsverhoudingen. Wij kijken eerst naar de mens, niet de legerorganisatie. Bijvoorbeeld bij een commandant aandacht vragen voor een militair die als enig kind mantelzorger is van hulpbehoevende ouders. Het dagelijks bezoek aan die ouders, naast de voltijdbaai op de kazerne, ondermijnde zijn nachtrust en weerstand. Ik kon een tijdelijke overplaatsing regelen

naar een plek dichterbij zijn ouders. Beroepsmilitairen gaan in het weekend meestal naar huis en bezoeken als gelovige de kerk in eigen parochie of gemeente. Ik verzorg velddiensten als we op militaire missie zijn of bij oefeningen in Europa.”

Vluchtheuvel

“Militairen leven sterk in een eigen bubbel. De man-vrouw verhouding in hun omgeving wijkt erg af. Ze zijn veel van huis wat aanleiding kan zijn tot relatieproblemen. Of er is een moeilijke verhouding met hogere officieren. Ik ben vijf maanden mee geweest op missie in Mali. Onze zondagsviering fungeert dan als een vluchtheuvel: even een plek van rust en bezinning onder elkaar; los van de militaire praktijk en de heel andere sociaal-culturele omgeving waar je in verkeert. Na de dienst is er tijd voor koffie en gesprek onder elkaar. De vieringen hebben een laagdrempelig christelijk karakter: geen eucharistie; veel woord en gebed. Protestanten, katholieken en andersdenkenden nemen deel. Voor geïnteresseerden kan er een Bijbelstudiegroep zijn. Wat mij opvalt: bij uitzendingen op missie zijn de Bijbeltjes niet aan te slepen! Op een buitenlandse missie van 180 militairen bezochten zo’n 50 onze kerkdienst. Een keer geen zondagsviering is dan een grote

teleurstelling. Militairen op missie verkeren in een onveilige omgeving en zijn meer op zichzelf aangewezen. De kerkdienst is dan een oase in militaire hitte. Bij oefeningen in eigen land ga ik als aalmoezenier mee of ik bezoek militairen. Bij oefeningen van drie weken of langer, in bijvoorbeeld Polen, Roemenië of Duitsland, gaan we zeker mee. Katholieke gelovigen zijn soms teleurgesteld als er geen eucharistieviering is. In Mali hadden we het geluk dat Duitse priesters meekwamen met hun legeronderdeel. Als geestelijk verzorger werken we ook mee aan lessen over goede beslissingen nemen als militair: rekening houdend met humanitaire waarden. Vergeet niet: jonge mannen en vrouwen melden zich ook bij de krijgsmacht vanuit idealisme of avontuur. Ze willen graag goede dingen doen. Maar wat gebeurt er met je als een goede krijgsmaat wordt doodgeschoten of bij bomexplosies omkomt? Hoe reageer je; wat houdt je op de been?”

Diakenwijding

In 2020 verkaste Niek naar de landmachtstaf in Utrecht, een kantooromgeving met veel hogere officieren. De Oekraïne oorlog brengt veranderingen ziet hij. Na lange tijd van bezuinigingen wordt geïnvesteerd in nieuw militair materieel en het opknappen van

kazernes. NAVO-militairen gaan meer naar Europese oostgrenzen: in Polen, Litouwen, Estland en Hongarije. Voor hemzelf kwam de diakenwijding als een nieuwe stap in beeld: “Het verlangen mij sterker met de Heer en de kerk te verbinden bestond al bij de priesteropleiding en is niet weggegaan. Tijdens mijn pastoraal werk kreeg ik vaak de vraag: “Waarom bent u eigenlijk geen diaken? U preekt altijd over Evangelie en de dagelijkse praktijk.” Ik had het verlangen aanvankelijk in een diepe la gestopt, maar het kwam boven in een gesprek met Mgr. De Jong, de krijgsmachtbisschop die ook roeping stimuleert. Diaken worden kan alleen via een bisdom, en bij het aartsbisdom kan het alleen als vrijwilligerswerk. Ik kreeg de tip het noordelijk bisdom te benaderen, waar ik veel kennissen heb wonen en waar een diakenfunctie in dienst van de kerk mogelijk is. Ik kreeg een goed gesprek met Mgr. Van den Hout. Naast mijn aalmoezenierswerk sta ik als diaken de bisschop en parochies graag ter beschikking. Voor invallen bij vieringen, voor catechese of gastlezingen over maatschappelijke vraagstukken. Bijvoorbeeld de actuele vragen van vrede en veiligheid.”

'ER IS SLECHTS ÉÉN WAARHEID: DE LIEFDE'

Een vrouw in Oekraïne zei: "Uiteindelijk zal de waarheid overwinnen en niet de leugen van de oorlog." In 1931 verklaarde Titus Brandsma in een toespraak over vrede in de Deventer Bergkerk: "Wij leven nog altijd te veel onder de ban van de spreuk, dat wie vrede wil, zich zo moet wapenen dat hij een oorlog winnen kan." Negentig jaar later lijkt deze logica niet veranderd. Ook de visionaire Brandsma kon niet voorzien dat in 2022 bedreigd zou worden met absurde kernwapens. Karmeliet Hein Blommestijn bespreekt een verrassend actuele toespraak van Titus in 1931. Wat echte vrede van ons vraagt.

Tekst: Hein Blommestijn O.Carm.

De ene mens gunt de ander het leven niet. Stammen, volken, culturen en godsdiensten zijn uit op vernietiging van de ander om een denkbeeldige muur van veiligheid om zich heen te bouwen. Staan volkeren zo gewapend dat zij een oorlog menen te kunnen winnen, dan is dat machtsbesef de allersterkste prikkel om dat wat men zijn recht acht met wapengeweld en dus op de gruwelijkste wijze af te dwingen. Onder het mom van werken voor de vrede is zo de grootste oorlog voorbereid. Het sterkt bij velen de gedachte, dat het ijdel is om naar vrede te streven. Men berust fatalistisch in het feit van de oorlog, overtuigd van de onmacht om aan deze wet van de geschiedenis ook maar iets te doen.

Egocentrisme

Titus Brandsma verhief in de jaren '30 vorige eeuw zijn stem tegen dit fatalisme, dat vooral de logica van het eigenbelang als onvermijdelijk ziet. Hij ziet dit als de hoofdoorzaak van sociale en politieke misstanden die de samenleving vergiftigen. Daar ligt volgens hem ook de oorzaak van spanningen tussen volken. Waar de landspolitiek zo goed als geheel door eigenbelang wordt beheerst, en bij onderhandelingen niemand een

duimbreed wijkt alleen als men er voordeel voor zichzelf in ziet: daar is een ander besef nodig. Het besef dat de samenleving alleen tot bloei komt als men het niet genoeg vindt om de ander geen nadeel te doen, maar dat men de samenleving ziet als een middel om elkaar diensten te bewijzen en met die uitwisseling van diensten gezamenlijk vooruit te komen. Laten we ons niet egocentrisch opsluiten in onszelf en ons blindstaren op louter eigenbelang. Laten we begrijpen dat we de roeping hebben - en dat daarin een groot geluk bestaat - om anderen gelukkig te maken. Dat is de maatschappijvisie van Titus Brandsma.

Muur

Vredesonderhandelingen waarbij alleen maar eisen aan de ander op tafel worden gelegd, lijken een teken van sterkte om indruk te maken op het thuisfront van goedgevolgde kiezers. Feitelijk is het echter een erkenning van zwakte. Als we niet in openheid durven te luisteren naar de ander en bereid zijn om argumenten van de ander eerlijk af te wegen, is een gesprek niet meer dan een schijnvertoning en een leugen. Eigenbelang dat zich bij voorbaat opsluit in het eigen gelijk, is een uiting van angst en zwakte. De

persoonlijke of nationale identiteit is dan een muur die het bestaan van de ander ontkent, of dit als ongewenst en overbodig bestempelt. Dat is niet alleen een ontkenning van de ander, maar ten diepste een ontkenning van God. De ander kan nooit een partner worden in de zoektocht naar het beste voor iedereen bij de opbouw van een vruchtbare samenleving en wereldgemeenschap. Eigenliefde en hebzucht zijn de grote kwalen van deze tijd en de diepste oorzaken van oorlog. Daartegen moeten wij stelling nemen. Alleen dan kunnen we vruchtbaar vredeswerk verrichten.

Liefdevolle ogen

Titus Brandsma twijfelt er niet aan dat vrede slechts mogelijk is als de diepste oorzaak wordt aangepakt. Dat is niet enkel een kwestie van betere regelingen en afspraken tussen mensen en naties. Ware vrede vereist een nieuwe mens: een mens die leeft vanuit goddelijke logica van de Liefde. We moeten de andere mens, of het andere volk dat ons irriteert of onze afschuw oproept, niet zien met de ogen van eigenbelang en angst maar met de liefdevolle ogen van Christus die in elk levend mens Zijn gelaat herkent. Dit gebrek aan liefde hangt nauw samen met gebrek

aan vergevingsgezindheid. Zeker, je kunt niet alles over je kant laten gaan. Maar moeten we terugkeren tot de oude heidense opvattingen, dat alle smaad in bloed moet worden afgewassen? Dat een fout vergeven zwakheid is? Het is droevig dat er in het internationaal politiek verkeer fouten zijn die nooit vergeven worden. Dat kunstmatig tussen landen en volken afkeer en zelfs haat wordt gekweekt. Dat een goed woord over een vroegere vijand en het zien van iets goeds in hem bijna met majesteitsschennis en landverraad gelijk staat. Want mensen maken fouten. Het afkeuren en aanwijzen daarvan mag nooit tot afwijzing van de mens voeren. Integendeel, het roept op om deze mens juist in zijn zwakte te omarmen en samen te zoeken naar de diepere waarheid die in zijn of haar ogen oplicht. Het feit dat deze mens leeft doet ons beseffen dat in zijn of haar kloppend hart Gods gelaat zichtbaar is. Dan is er maar één antwoord mogelijk: de ander tegemoet treden als een beminde van God. Christus' vredesboodschap luidt: 'Bemin die u haten, doe goed aan hen die u vervolgen. Als gij goed doet aan wie u goed doet, wat voor verdienstelijks is daarin gelegen? Dat

doen ook de heidenen. Maar Ik zeg u, dat gij goed doet ook aan hen, die u kwaad doen'. Onafhankelijk van allerlei godsdienstige en culturele overtuigingen die mensen op een afstand van elkaar zetten, verwoordt Christus' boodschap een diep besef dat in elk mens van nature leeft en dat niet afhankelijk is van theorieën of ideologieën.

Radicaal

Luisterend naar het kloppen van het eigen hart, vol verwondering over het wonder van het eigen leven, zien we dit mysterie in ieder mens die op ons pad komt. Ontkenning van die mens is ten diepste een moord die ook onszelf afsnijdt van het leven. Ik weet het: in de huidige samenleving vindt menigeen dit de stem van een roepende in de woestijn. Maar voor u die de vrede liefheeft en met mij begrijpt dat vrede groeit uit de gezindheid van velen die een volksgemeenschap vormen, geldt dit woord van Christus als een radicale, moeilijk uit te voeren, maar treffende aanwijzing in welke richting het werk voor de vrede moet gaan. Er klinken nu teveel woorden; zodat de ene waarheid, de waarheid van de Liefde, als een leugen aan de kant wordt

geschoven. Liefde is te hoog gegrepen of slechts geschikt voor een kleine groep. Echter, zonder liefde graaft de mensheid in snel tempo haar eigen graf, terwijl iedereen de andere kant opkijkt en de handen in onschuld wast.

De oorlog in Oekraïne laat zien hoe ongebreidelde macht en behoefte aan nationale suprematie tot mensonwaardige dwaasheid en een moordmachine leiden. Als de martelaar die tot in Dachau trouw bleef aan de goddelijke Liefde, ook tegenover kampbeulen, klinkt vandaag de stem van Titus Brandsma in alle helderheid. Laten we met hem opstaan en ons inzetten voor de geboorte van een nieuwe mens en een nieuwe wereld omdat we de wet van de Liefde in ons hart gegrift dragen. Moge de mensengemeenschap in de heilige Titus Brandsma een profeet van de Liefde en een patroon van de vrede erkennen.

IN DE VOETSPOREN VAN TITUS

Tekst: Agda Wachter

**Portret van Titus
is samengesteld
uit foto's van
leerlingen.**

De Professor Titus Brandsma school in Hoogeveen koestert haar katholieke wortels in een veranderende tijd. Elke leerling ontmoet de naamgever van de basisschool: Titus Brandsma. Zijn leven trekt voorbij aan alle groepen en inspireert hen tot actie. De Titus Kaars aansteken is een schooltraditie.

De school is rond de jaren vijftig van de vorige eeuw vanuit de katholieke geloofsgemeenschap opgericht. De school kreeg de naam Titus Brandsma omdat hij zich ook inzette voor de oprichting van katholieke scholen. Titus bezocht een enkele keer zelf de katholieke geloofsgemeenschap ter plaatse. Hoogeveen stond als streng protestants-christelijk bekend. De oprichting van een katholieke school werd een stevig onderwerp van gesprek in de gemeenteraad. Er mocht een drie-klassige school worden gebouwd, waar aan zes klassen werd lesgegeven. Door de komst van bedrijven als Fokker en Philips kwamen veel katholieken uit het zuiden naar Hoogeveen. De school groeide uit tot zes klassen met acht groepen. Tegenwoordig kiezen ouders om andere redenen voor de school: vanwege het onderwijsconcept, de waarden en normen, of de sfeer op school. 'Meer willen zijn dan school en een eigen visie hebben is belangrijk,' stelt schooldirecteur Miranda de Vent. 'Sommige ouders geven aan dat ze graag zien dat de kinderen

iets meekrijgen vanuit de katholieke christelijke traditie. Daarom blijft het belangrijk om invulling te geven aan vieringen, de groepskaars, het gebruik van een goede schoolmethode en aandacht te hebben voor de school als gemeenschap. Daar hoort ook bij het kennen van de naamgever.'

Titus Kaars

Elk jaar begint met het uitreiken van de Titus Kaars, met het logo van de school erop gedrukt, aan alle kinderen. De groepen bedenken zelf een thema wat dat jaar bij de kaars hoort. Groep vijf bijvoorbeeld, bedacht om allemaal handen op de kaars aan te brengen als symbool voor 'wij doen het samen'. Miranda: 'De Titus Kaars in alle groepen steken we aan op speciale momenten, met een eigen gebedje, of bij een gebeurtenis die indruk maakt. Er hoort bijvoorbeeld ook bij dat groep acht in de vastentijd een sponsorloop voor de Vastenactie heeft georganiseerd. Of dat we allemaal een lied voor Oekraïne zingen op het plein.'

Titus Brandsma project

Miranda: 'Het past in onze onderwijsvisie om de kinderen zelf te laten uitzoeken waarom wij Titus Brandsmaschool heten. Wie was Titus en hoe kan hij ons inspireren in het leven?' Tom Knippers van het onderwijsbureau uit Meppel, ook de identiteitsbegeleider van de school, ontwikkelde vorig jaar een prachtig catecheseproject over het leven van Titus Brandsma. 'We hebben dat eerst in een teamvergadering besproken. Vervolgens zijn we er twee weken lang in alle groepen mee aan de slag gegaan. Vier fasen uit het leven van Titus staan in dit schoolproject centraal: zijn leven op de boerderij als kind, zijn tijd in het klooster, zijn werkzame leven, en de laatste periode 'Nederland in gevaar- Titus in gevaar'. De kleuterbouw ging aan de slag met het leven op de boerderij. In de groepen 3 en 4 staat de kloostertijd centraal. De groepen 5 en 6 werken aan een verhaal over zijn werkzame leven, de groepen 7 en 8 buigen zich over zijn gevangenschap en

spreek!

levenseinde in de Tweede Wereldoorlog. Het afgelopen schooljaar is zo volop aandacht besteed aan Titus Brandsma. Maar het is voor ons logisch om dat dit jaar opnieuw te doen, zeker nu hij heilig wordt verklaard.'

In Titus' voetspoor

Het thema Titus inspireert meer: 'We stappen opnieuw in de voetsporen van Titus Brandsma. Een viertafel in het speellokaal verbeeldt die gedachte met een paar oude schoenen, een oude krant, een oud brilletje en een kaart van Nederland uit WO II. De opdracht aan alle groepen is nu anders. We beginnen er mee op 9 mei. De kinderen bedenken wat ze allemaal willen weten, laten zien of gaan vertellen over Titus Brandsma. Wat maakt hem in onze tijd zo belangrijk? Wat betekent het als je heilig wordt verklaard? En natuurlijk de actuele vraag: Wat betekent vrijheid eigenlijk voor jou? Kijk maar naar de Oekraïne, de geschiedenis herhaalt zich. We ronden het project af met het maken van een eigen 'Titus krant' door de kinderen. Alle groepen zorgen voor een stukje van de inhoud. De krant geven we mee aan ouders, verzorgenden en belangstellenden. Iedereen kan straks genieten van een prachtige Titus krant als op 15 mei a.s. de heiligverklaring plaatsvindt!'

Voorbeeldles groep 1-2 over het leven van Titus Brandsma

De onderbouw. (groepen 1 en 2)

Het leven en werken op de boerderij. Wat deed Anno Sjoerd (Titus) toen allemaal. En is dat nu nog zo.

Op de boerderij

23 febr. 1881: Titus Brandsma geboren in de buurt van Bolsward. Hoe leefde Titus daar. In Friesland, in Oegelooster, in een klein dorpje bij Bolsward, werd meer dan honderd jaar geleden, op 23 februari 1881, een baby'tje geboren. Zijn vader heette Titus en zijn moeder Tjitsje. Wij kennen dat jongetje als Titus, Titus Brandsma, maar die naam kreeg hij niet toen hij gedoopt werd. Nee, toen kreeg hij de naam Anno Sjoerd.

Ze woonden op de boerderij met koeien, een paard en natuurlijk een

Familie Brandsma 1891 – Anno Sjoerd links

hond die meteen begon te blaffen als er vreemden kwamen. Kleine Anno had 4 oudere zussen 1 jonger broertje. Ze waren dus met acht mensen op de boerderij.

Anno Sjoerd kwam vaak in de kerk. Bijna elke dag gingen alle kinderen Brandsma 's morgens vroeg naar de Martinuskerk in Bolsward. En zeker elke zondag met papa en mama. Anno Sjoerd was vaak ziek. Dan hoefde hij niet mee naar de kerk. Moeder gaf hem dan iets extra te eten... eieren, melk of iets anders. En dan sprak moeder een gebed dat Anno snel beter zou worden.

Maar ook al was Anno ziek, toch was hij altijd vrolijk en opgewekt. Hij was heel nieuwsgierig en wilde altijd alles weten. Het was een slimme jongen. En wat hij geleerd had, kon hij heel goed onthouden.

Als hij toch een keer ziek in bed lag, kwam vader hem voorlezen, bv. het verhaal over Sint Maarten. En als zijn

vader bij het voorlezen vergeten was waar hij die avond ervoor opgehouden was, dan zei Anno Sjoerd: "Nee, dat hebben we al gehad. Daar waren we gebleven. Vertel nu maar verder!".

1887: De school van Anno was in Bolsward. Dat was wel een eindje lopen. Elke dag liepen de kinderen naar Bolsward. In het jaar 1887 moesten veel kinderen een eind lopen naar school. Elke morgen gingen ze dan eerst naar de Martinuskerk voor de vroege viering en vanuit de kerk gingen ze naar de katholieke school naast de kerk. Om vier uur 's middags kwamen de kinderen terug van school. Dan vertelde Anno zijn broertje over de aardige mijnheer en de nog aardiger juffrouw, over het bord en de lessenaar, over de platen aan de wand en de inktkokers in de banken. Zo ging dat de hele basisschool door.

Mei 1892: En elke dag kwamen ze weer thuis bij moeder en vader. En ze speelden na schooltijd thuis bij de boerderij. In de winter als het ijs op

de sloten lag, schaatsten ze vlakbij de boerderij. En toen hij iets ouder werd, moest Anno Sjoerd meehelpen op de boerderij: de hond eten geven, de koeien van het land halen om ze te melken en wat al niet meer. Maar toch zei zijn vader tegen moeder: "Anno wordt geen boer". "Nee, die wil priester worden.", zei moeder. "Vanmiddag zag ik ze nog priestertje spelen, hij en zijn zussen." Toen Anno 11 jaar was, mocht hij Eerste Communie doen.

September 1892: Zo woonde Anno Sjoerd in Oegeklooster tot hij 11 jaar oud was. Toen begon voor hem de grote reis door Nederland, door de wereld. Maar daar horen jullie later over.

TITUS LEEFT

BOLSWARD: GLAS-IN-LOOD RAAM TITUS BRANDSMA IN FRANCISCUSBASILIEK

Bij de sluiting van het Karmel klooster in Drachten vorige zomer is een kunstzinnig glas-in-lood raam van Frans Moens (1956) via de diocesane commissie voor kerkelijk kunstbezit overgedragen aan de St. Franciscusbasiliek kerk in Bolsward. Het raam verbeeld Titus en een medegevangene in het kamp Amersfoort met in symboliek Christus als tegenwicht voor het bedreigende kwaad van het Duitse nazisme. Het verlichte glas-in-lood raam wordt dit voorjaar geplaatst in de gedachteniskapel van Titus Brandsma in de basiliek.

Dokkum: Audiotour Kruisweg Titus Brandsma

Eind jaren '30 bedacht Titus Brandsma met kunstenaar Jac Maris een kunstzinnige kruisweg in het park bij de Bonifatiuskapel te Dokkum; het heiligdom waar hij zich eerder voor had ingezet. De veertien kruiswegstaties zijn na de oorlog gerealiseerd (1949), zoals Titus het had bedacht. Statie 12, de kruisiging van Jezus, fungeert alleen ook als In memoriam voor Titus die in 1942 het leven liet in concentratiekamp Dachau. Het recent verschenen boekje met audiotour 'Kruisweg van Titus Brandsma' brengt eigentijdse meditatie en een kruisweglied ten gehore: over lijden en kwetsbaarheid, vanuit de ervaring van hedendaagse bezoekers. De tekst is van de hand van leken-Karmeliet en PKN-predikant Herman de Vries uit Dokkum m.m.v. pastoor Paul Verheijen. Leken-Karmeliet en musicus Chris Fictoor componeerde een kruisweglied in de geest van Titus. De meditatie verwijzen ook naar de betekenis van Christus en het leven van Titus Brandsma. De audiotour is via een QR-code op locatie te downloaden met de mobiele telefoon.

Eerste oplage landelijk Titus magazine vindt grote aftrek

De eerste oplage (20.000) van het Titus magazine, gevoegd bij deze Spreek!, was anderhalve week na publicatie al op. Dankzij vele extra bestellingen uit het hele land. Een herdruk is in gang gezet. Het blad wordt tegen kostprijs (1 Euro) en verzendkosten verspreid. Het is op aanvraag verkrijgbaar bij het bisdom Den Bosch: communicatie@bisdomdenbosch.nl. Bestellingen van harte welkom!

Redactie:

Bianca Domhof, Piet van der Schoof,
Agda Wachter, Lammert de Hoop
(hoofd- en eindredactie),
Marlies Bosch (eindredactie)

Fotografie:

Marlies Bosch

Redactieadres:

Bisdom Groningen-Leeuwarden
Ubbo Emmiussingel 79, 9711 BG Groningen
tel. 050-4065888, redactie@bisdomgl.nl
www.bisdomgl.nl

Vormgeving:

Rizzo Schouten

Opmaak en advertentie-exploitatie:

Mediapalet BV, Heerenveen
tel. 0513-745020

Druk:

Veldhuis Media, Raalte

Abonnement:

SPREEK! Is een uitgave van het bisdom
Groningen-Leeuwarden en verschijnt vier maal
per jaar.

Jaarabonnement: € 15,00

Een abonnement gaat in per 1 januari en kan
per 1 januari worden opgezegd.

Abonnementenadministratie:

v.bouwman@bisdomgl.nl | tel. 050-4065888

ISSN 2213-8560

NIEUWE KLOKKEN VOOR ST. JOZEFKATHEDRAAL

Caritas et Amor: Vriendschap en Liefde. Twee namen van nieuwe kerkklokken die maandag 29 maart in de toren van de Sint Jozefkathedraal in Groningen zijn gehangen. Op de zondag voorafgaand wijdde bisschop Ron van den Hout beide klokken tijdens een speciale mis.

De klokkenwijding gebeurde door besprenkeling met wijwater, zalving met olie en bewieroking. Aldus gezegend kunnen de klokken vanaf Tweede Paasdag meedoen in het klokkenkoor. "Het plan om het klokgelui van de St. Jozef een meer kathedrale uitstraling te geven is al tien jaar oud", vertelt kunsthistoricus en emeritus hoogleraar Sible de Blaauw. Hij is de bedenker van het plan en is samen met Jan Nauta de schenker van beide klokken. Na de sloop van de vroegere Sint Martinuskerk in de binnenstad werd de Sint-Jozefkerk aan de Radesingel de nieuwe kathedraal van het noordelijk bisdom. Maar het klokluiden daar had niet de allure van een kathedraal. De nieuwe klokken zijn gegoten door een klokkengieter in Finsterwolde. Het zijn twee relatief kleine klokken, en bedoeld als een soort 'engelenzang'. Dankzij een schenking van twee grotere klokken door ondernemer Rienks Kroon is de Jozefkathedraal vorig jaar ook al verblijd met verrijking van haar torenmuziek. Sible de Blaauw en partner Jan Nauta gaven de nieuwe aanwinst voor de kathedraal en de stad Groningen de namen Caritas et Amor mee: Vriendschap en Liefde. Wat voor hen betekent: 'Waar vriendschap is en liefde, daar is God.'

U KUNT HELPEN: VUL DE GIRO IN want:

**Een bordje eten iedere dag
is voor heel veel kinderen
niet vanzelfsprekend!**

**Banknummer
NL78 INGB 0005733838**

t.n.v. Stichting Missiewerk M.A.W.,
Postbus 1180, 9701 BD Groningen

**Voor 3 euro per maand
REDT U een arm kind!
Doen?**

JA, ik word donateur en:

☐ Ik machtig de Stichting Missiewerk M.A.W. tot wederopzegging om van mijn rekening af te schrijven het hieronder vermelde bedrag (doorhalen wat niet gewenst is).
1x eenmalig / 1x per maand / 1x per kwartaal / 1x per jaar

Rekeningnr: NL..... Bedrag:.....

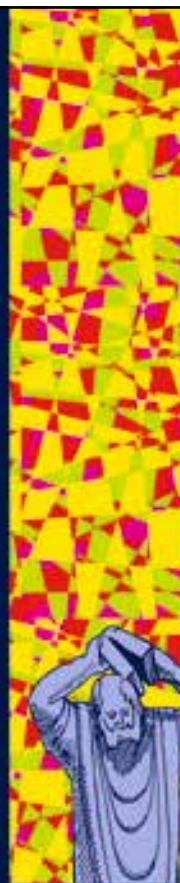
Naam:.....

Adres:

Plaats:

Handtekening:

**s.v.p. inzenden naar: Stichting Missiewerk M.A.W.,
Postbus 1180, 9701 BD Groningen**

**Bisdom
Groningen
Leeuwarden**

U kunt de verschillende fondsen (bijv. Fonds Diaconie, Fonds Kerkopbouw, Fonds Kadervorming) en activiteiten van het bisdom Groningen-Leeuwarden steunen door middel van een gift of via een periodieke bijdrage.

Deze (periodieke) giften zijn - onder voorwaarden - aftrekbaar van de belastingen:
Het bisdom Groningen - Leeuwarden is namelijk aangemerkt als ANBI. Zeer de moeite waard, voor u én voor het bisdom!

Voor meer informatie neem contact op met het econoom van het bisdom.

Wilt u direct eenvoudig en veilig doneren?
Gebruik onderstaande QR-code.

Rachel's Vineyard Nederland

Rachel's Vineyard
organiseert 13-15 mei 2022
een genezingsweekend voor
de verwerking van abortus.

Opgave en informatie via

www.RachelsVineyardNederland.com

HET MOMENT DAT AFSCHEID
NEMEN ONVERMIJDELIJK IS

UITVAARTZORG
BOERHAAVE

Stad en Ommeland

050 - 5255980

INFO@UITVAART-GRONINGEN.NL

Schrijf je in bij Uitvaartzorg Boerhaave voor een
tegemoetkoming van €200 bij een uitvaart verzorgd door ons

Magazines en
boeken. Dat
kunnen we als
geen ander.

Hoe? Zie onze
vernieuwde
website.

VELDHUIS MEDIA
Daar krijg je kleur van!

Kanaaldijk OZ 3
8102 HL Raalte
0572 - 34 97 00

info@veldhuis.nl
www.veldhuis.nl